

Ключевые слова: квалифицирующие признаки, уголовно-правовая норма, законодательная техника, унификация, языковые обороты, индексация.

Nakonechna IM Legal structures of aggravating circumstances of the crimes against persons (Sections II-V of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine)

Some terminological problems in formulation of qualificatory features of essential elements of offences against the person are investigated in the article. The author says that the home legislator seldom follows the rules of juristic technique when he formulates criminal and legal norms that can cause dual meaning and wrong application. General rules of legislative technique which are used in the process of criminal and legal norms creation with qualificatory characteristics are requested. The author emphasizes the necessity of simplifying the content of such characteristics and also examining the fundamentals in the process of their creation and arrangement in the system of criminal and legal norms.

Particularly, it is recommended to unify legal constructions used in qualificatory characteristics formation. It is malapropos to repeat names and characteristics of the main elements of crime. It is also necessary to make indexing of the qualificatory characteristics in this article or in the part of the article in the Criminal Code of Ukraine. Terms which are used here must have clear and brief forms.

Keywords: aggravating circumstances, criminal law, the legislative technique, unification, of speech, indexation.

Семенюк-Трибатень А.В.

СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗНИЩЕННЯ ТА ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

УДК 343.77

Постановка проблеми. Загальновідомо, що діяльність законодавця повинна базуватись на суспільних потребах; правотворчість повинна зумовлюватись вагомими підставами і в жодному випадку не може бути довільною. Обов'язковою підставою криміналізації діянь є соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за їх вчинення. Як слушно зазначає В. К. Грищук, наукове дослідження проблем соціальної зумовленості, має дати відповідь на питання: чи доцільно забороняти певне діяння людини під загрозою покарання і якою у зв'язку з цим має бути теоретико-прикладна модель норми (норм) закону про кримінальну відповідальність? [4, с. 15-18]

Стан дослідження проблеми. Починаючи з 70-х років минулого століття, проблема соціальної зумовленості кримінальної

відповідальності все частіше стає предметом наукового аналізу. Окремі аспекти цієї проблеми досліджували С. С. Босхолов, П. С. Дагель, Г. А. Злобін, С. Г. Келіна, Д. А. Керімов, А. І. Коробєєв, Н. Ф. Кузнецова, Н. А. Лопашенко, Л. І. Спірідонов, П. С. Тоболкін, В. Д. Філімонов, П. А. Фефелов та ін. Серед українських науковців проблему соціальної зумовленості кримінальної відповідальності за окремі злочини або їх види аналізували В. І. Борисов, Л. П. Брич, В. К. Гришук, А. А. Музика, В. О. Навроцький, В. І. Осадчий, Є. В. Фесенко та ін.

Окремі питання соціальної зумовленості кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна проаналізовано в дисертації А. В. Сакун. На дисертаційному рівні питання соціальної зумовленості кримінальної відповідальності за некорисливі злочини проти власності досліджувала І. Б. Газдайка-Василишин. Історичному аспекту кримінальної відповідальності за знищення та пошкодження майна присвячені статті Р. О. Боднарчука та О.О. Максимчук.

Мета дослідження — аналіз соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за знищення та пошкодження майна в Україні.

Виклад основного матеріалу. Аналіз існуючих поглядів щодо чинників, які зумовлюють встановлення кримінальної відповідальності за певні суспільне небезпечні посягання дозволяє умовно виділити чотири основних обставини, які слугуватимуть з'ясуванню соціальної зумовленості кримінальної відповідальності за знищення або пошкодження майна:

- 1) суспільна небезпека цих злочинів;
- 2) доцільність протидії цим злочинам кримінально-правовими засобами;
- 3) традиції вітчизняного законодавства в частині боротьби з цими посяганнями. Розглянемо детальніше кожна із зазначених обставин [11, с.101-109].

1. Як відомо, матеріальною ознакою будь-якого злочинного діяння є його суспільна небезпека. Зміст суспільної небезпеки діяння проявляється в тому, що воно заподіює або може заподіяти істотну шкоду фізичній чи юридичній особі, суспільству, державі.

Більшість дослідників даної проблематики дотримуються думки, що для віднесення законодавцем тих чи інших діянь до числа злочинних вирішальним фактором є їх суспільна небезпека. Шкода, яка заподіюється знищенням чи пошкодженням майна, може бути різною, передусім, звісно, вона носить матеріальний характер. Знищення майна призводить до його втрати, а пошкодження майна позбавляє власника можливості використовувати його за цільовим призначенням; відновлення пошкодженого майна потребує, зазвичай, значних витрат. Особливо небезпечними є такі види посягань на майно, які заподіюють фізичну шкоду людям (або створюють загрозу її заподіяння), зокрема, у випадку спричинення смерті людей або заподіяння тілесних ушкоджень (ч. 2 ст. 194, ст. 196 КК України). Знищення або пошкодження майна залежно від його виду може призводити до порушення підприємницької діяльності, нормальної роботи транспорту, зв'язку, установ, організацій, до негативного впливу на економічну та військову безпеку держави. При вчиненні такого роду діянь заподіюється шкода міжнародному та внутрідержавному правопорядку, оскільки при цьому грубо порушується право власності. Відповідно до ст. 17 “Загальної декларації прав людини”, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р., кожна людина має право володіти майном як одноособове, так і спільно з іншими; ніхто не може бути безпідставно позбавлений цього майна [7, с. 21]. У ст. 41 Конституції України вказано, що ніхто не може бути протиправне позбавлений права власності; право власності є непорушним [6, с. 7]. А знищення майна, згідно з чинним Цивільним кодексом України, є однією із підстав припинення права власності. Вчинення таких злочинів може слугувати підґрунтям для деформації суспільної безпеки, суспільного порядку і здатності держави їх підтримувати, тобто виникає ще й дискредитація держави [5, с. 112]. Адже саме на державу відповідно до ст. 13 Конституції покладено обов'язок захищати права усіх суб'єктів права власності.

Як справедливо зазначає Є. Л. Стрельцов, „знищення, пошкодження та інші подібні дії містять у собі значну суспільну небезпеку, об'єктивно не меншу, ніж корисливі злочини ...”[10,

с. 72]. У цьому аспекті окремої уваги заслуговує порівняльна характеристика суспільної небезпеки корисливих та некорисливих посягань на власність, проведена І. Б. Газдайкою-Василишин [3, с. 82-86]. У результаті проведеного порівняння автором зроблено обґрунтований, на наш погляд, висновок про те, що за суспільна небезпека знищення та пошкодження майна (як некорисливого злочину проти власності) є такою ж, як і суспільна небезпека корисливих злочинів проти власності (таких, як крадіжка, шахрайство, заподіяння майнової шкоди тощо).

Адже майно, здобуте злочинним шляхом, не втрачає своїх споживчих властивостей, тобто здатності задовольняти матеріальні та нематеріальні потреби членів суспільства. Воно зберігає свою мінову вартість, економічну цінність, залишається в майновому обороті, може бути витребуване власником із чужого незаконного володіння. Тоді як в результаті умисного чи необережного знищення майна речі припиняють своє існування, виключаються із майнового обороту, втрачають свої споживчі якості, мінову та економічну цінність. Право власності в результаті знищення майна припиняється (п. 4 ч. 1 ст. 346 ЦК України), оскільки при цьому зникає сам об'єкт права власності. Додатковим аргументом на користь викладеної вище позиції є теза про те, що для учасників економічних відносин не має принципового значення, з яких саме мотивів (корисливих чи некорисливих) вчиняються посягання на їх майнові права та інтереси.

Суспільна небезпека знищення чи пошкодження майна може проявлятися в порушенні не лише відносин власності, але й інших суспільних відносин, що є об'єктами кримінально-правової охорони. Так, чинний кримінальний закон містить не лише “загальні” норми (ст.ст. 194, 196 КК України), спрямовані на протидію знищенню та пошкодженню чужого майна, але й цілу низку так званих “спеціальних” норм, завданням яких є протидія знищенню чи пошкодженню “спеціальних” видів майна чи майна “спеціальних” потерпілих. До прикладу, окремі кримінально-правові охорони піддані такі об'єкти (спеціальні види майна), як релігійні споруди чи культові будинки; об'єкти електроенергетики; об'єкти рослинного світу; території, взяті під охорону держави, та об'єк-

ти природно-заповідного фонду; об'єкти житлово-комунального господарства; шляхи сполучення і транспортні засоби; лінії зв'язку; майно, на яке накладено арешт; військове майно. Окремими кримінально-правовими нормами встановлено відповідальність за умисне знищення чи пошкодження майна працівника правоохоронного органу; службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок; судді,

народного засідателя чи присяжного; захисника чи представника особи. Криміналізація цих спеціальних видів знищення чи пошкодження майна обумовлена підвищеним ступенем суспільної небезпеки цих діянь в силу соціальної важливості предмету посягання чи діяльності потерпілого. Шкода, що завдається такого роду діяннями, є вагомішою, а тому і караність цих “спеціальних” видів знищення та пошкодження майна встановлена законодавцем, як правило, на більш суворому рівні, ніж за загальними нормами, закріпленими у ст.ст. 194, 196 КК України.

Отож, шкода, що може бути наслідком знищення або пошкодження чужого майна є істотною; суспільна небезпека такого роду діянь характеризується високим рівнем та ступенем, тому очевидно є наявність чинника (обставини), що обумовлює кримінальну відповідальність за знищення та пошкодження майна.

2. У юридичній літературі здавна звертається увага на проблему доцільності протидії певним діянням кримінально-правовими засобами. Адже норма кримінального закону повинна передбачати тільки ті діяння, які дійсно небезпечні для суспільства і з якими можна вести боротьбу тільки кримінально-правовими засобами. У науці кримінального права сформульовано спеціальне правило, яке звучить так: криміналізація діяння доцільна тоді і тільки тоді, коли немає і не може бути норми, яка достатньо ефективно регулює відповідні відносини методами інших галузей права. Кримінальна репресія — крайній засіб боротьби з найбільш небезпечними формами девіантної поведінки; ось чому вона має застосовуватися лише тоді, коли вичерпані всі інші можливості для протидії конкретним видам цієї поведінки. Там, де бажаний результат може бути досягнутий за допомогою менш репресивних засобів — адміністративно-правових, дисциплінар-

них, цивільно-правових і тим більше моральних, криміналізація стає надмірною.

На думку В. К. Грищука методологічним підходом у виробленні кримінальної політики має бути широке поєднання соціологічних і кримінологічних методів, що дозволяє з'ясувати:

а) які суспільні засоби слід застосовувати для нейтралізації суспільне небезпечного діяння;

б) застосування яких конкретно-правових (або неправових) засобів у даному конкретному випадку є найбільш раціональним;

в) чи існують варіанти комплексного застосування правових і неправових засобів;

г) якщо доцільно застосовувати кримінально-правові засоби, який їх режим є оптимальним [4, с. 122].

Ефективна протидія злочинності можлива лише на основі системного підходу. Це означає, що в систему заходів протидії має входити комплекс заходів економічного, політичного, організаційного та правового характеру, які необхідно гармонійно поєднувати. Зрозуміло, що кримінально-правові засоби мають бути крайніми. Це означає, що вони використовуються в разі гострої необхідності, коли всі інші правові засоби використані і виявились неефективними або коли соціальна проблема не може бути вирішена інакше, як лише за допомогою встановлення кримінально-правової заборони.

Як свідчать наведені думки, в теорії кримінального права вироблено підхід, згідно з яким при встановленні доцільності протидії суспільне небезпечних посяганням кримінально-правовими засобами необхідно з'ясувати:

1) можливості позитивного впливу кримінально-правової заборони на динаміку цих посягань;

2) можливі негативні наслідки криміналізації;

3) співрозмірність негативних і позитивних наслідків криміналізації.

Зрозуміло, що значну роль у цьому має відіграти науковий аналіз цих проблем, однак остаточне рішення, як відомо, приймає законодавець, зважаючи при цьому всі три зазначені обставини.

Серед найважливіших позитивних наслідків криміналізації знищення та пошкодження майна слід, зокрема, відзначити: по-

силення охорони права власності як основи стабільності економічної, політичної, соціальної сфер життя суспільства; зростання внаслідок цього авторитету держави; зміцнення законності і правопорядку, моральних засад суспільства; примноження власності, забезпечення нормальної підприємницької діяльності, формування більш цивілізованого соціально-психологічного мікро- та макроклімату в суспільстві, поваги до власності і власника. Невжиття ефективних кримінально-правових засобів протидії такого роду посяганням на власність обурює громадськість, служить джерелом соціально-психологічного дискомфорту, негативного ставлення людей до органів як місцевої, так і центральної влади.

Власність, як відомо, є однією із тих найважливіших соціальних цінностей, які Конституцією України поставлені під охорону держави. Кримінальний кодекс України також має своїм завданням охорону власності від протиправних посягань. Загальними нормами, які встановлюють кримінальну відповідальність за знищення чи пошкодження майна, є ст.ст. 194 та 196 КК України. Стосовно умисного знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України), в науці кримінального права висловлена обґрунтована, на наш погляд, думка про доцільність криміналізації таких діянь, якими завдано значну шкоду потерпілому. Адже, за чинним КК України, кримінально-караним є лише таке умисне знищення або пошкодження чужого майна, яким заподіяно шкоду у великих розмірах. У 2012 році великі розміри такої шкоди — це сума від 134 375 грн. і більше. Умисне знищення чи пошкодження чужого майна вартістю, меншою за цю суму, не є ані кримінально-караним діянням, ані адміністративним правопорушенням, і тягне за собою лише цивільну відповідальність. Така ситуація, на нашу думку, не сприяє ефективній охороні суспільних відносин власності від протиправних посягань, особливо в умовах кризових економічних явищ.

Неоднозначні думки викликає питання про доцільність криміналізації необережного знищення або пошкодження чужого майна. Першочергово неоднозначність породжується чинною редакцією ст. 196 КК України, за якою необережне знищення або пошкодження чужого майна є кримінально-караним лише за

умови, що ним спричинено тяжкі тілесні ушкодження або загибель людей. Максимальне покарання за цей злочин — три роки позбавлення волі. У той же час, за вбивство через необережність однієї особи передбачено покарання у виді позбавлення волі від трьох до п'яти років; за необережне вбивство двох і більше осіб — від п'яти до восьми років.

Ще одним аргументом на користь декриміналізації необережного знищення або пошкодження майна є тенденція за звуження сфери кримінально-правового впливу. Необережно завдана майнова шкода повинна тягнути за собою лише цивільно-правову відповідальність. Якщо ж внаслідок необережного поводження з майном спричинено ще й шкоду життю чи здоров'ю людини, то такі дії слід кваліфікувати як необережне вбивство (ст. 119 КК України) або як необережні тяжкі чи середньої тяжкості тілесні ушкодження (ст. 128 КК України).

Порівняння викладених вище позитивних і негативних наслідків криміналізації знищення та пошкодження майна, аналіз думок вчених з цього питання свідчить на користь того, що доцільною є криміналізація таких діянь, як умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України) та умисне знищення чи пошкодження спеціальних видів майна чи майна спеціальних потерпілих. Проте недоцільною видається протидія необережному знищенню чи пошкодженню майна кримінально-правовими засобами.

3. Право, як продукт історичного розвитку суспільства, відображає загальні закономірності його розвитку, позитивний і негативний досвід регулювання суспільних відносин. Аналіз цього досвіду створює підґрунтя для дослідження історичної зумовленості кримінальної відповідальності за знищення чи пошкодження чужого майна. Історію розвитку українського законодавства в частині кримінальної караності знищення майна досить ретельно дослідили у своїх дисертаційних роботах І. Газдайка-Василишин [2] та А. Сакун [9]. Також цьому питанню присвячені наукові статті Р. Боднарчука [1] та О. Максимчук [8].

Не вдаючись до детального аналізу положень усіх пам'яток українського права, виділимо лише ті загальні особливості та ха-

рактерні ознаки розвитку кримінального законодавства (в частині криміналізації знищення або пошкодження майна), які є цікавими з огляду на проблему соціальної зумовленості кримінальної відповідальності за такого роду діяння.

Початок становлення інституту кримінально-правової охорони власності від протиправних знищень та пошкоджень характеризувався казуїстичністю норм, що встановлювали відповідальність за такі діяння. До прикладу, Руська правда передбачала відповідальність за пошкодження чи знищення таких предметів, як спис, щит або одяг; кінь; борт (вулик) та бортовий знак; дерево; польова межа або межовий стовп. При цьому загальні норми, якими б каралося знищення або пошкодження будь-якого чужого майна, у законодавстві були відсутніми аж до 1921 року. Згодом усі радянські кримінальні кодекси, як і кримінальний кодекс України 2001 року, поряд із спеціальними нормами, що присвячені охороні окремих видів майна, містили загальні склади знищення чи пошкодження, предметом яких було будь-яке чуже майно. При цьому характерною рисою радянського кримінального права була посиленна кримінально-правова охорона державної та колективної власності порівняно із приватною власністю.

Ще однією вагомою ознакою, що притаманна усім періодам розвитку кримінального законодавства, починаючи із Руської правди, є підвищена караність (а отже, і суспільна небезпечність) підпалу, як способу знищення майна.

Цікавим історичним фактом є те, що Уложення 1903 року передбачало відповідальність за пошкодження не лише чужого, але й власного майна, коли це пошкодження, зважаючи на властивості й розташування предметів, умови вчинення цього діяння, завідомо загрожувало поширенню пожежі, вибуху, затопленню будівлі, суду, інших приміщень (ст. 562) [1, с. 45-56].

Також заслуговують на увагу підстави звільнення від кримінальної відповідальності, визначені у “Правах, за якими судиться малоросійський народ” — не підлягала кримінальній відповідальності особа, яка пошкодила чуже майно у зв’язку із гасінням пожежі або коли вона своїми діями відвернула пожежу сусідніх будинків.

Ще однією традиційно сформованою рисою українського кримінального закону є систематизація норм Особливої частини КК за родовими об'єктами злочинів. Проте, це правило має свої винятки, деякі з них стосуються норм про кримінальну відповідальність за знищення чи пошкодження майна. Так, 31 травня 2005 р. КК було доповнено статтею 194-1 “Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики”. Як справедливо зазначає І. Б. Газдайка-Василишин, “законодавець, доповнюючи Кодекс цією статтею, врахував (в якості критерію для визначення її місця в системі норм кримінального закону) спосіб вчинення злочину, а не об'єкт злочину, і тим самим порушив традиційний підхід до систематизації норм кримінального закону” [1, с. 73]. І справді, решта статей КК України, що передбачають відповідальність за знищення, пошкодження, руйнування, псування окремих видів майна цілком обґрунтовано віднесені законодавцем до інших розділів КК України — у відповідності з родовим об'єктом вказаних складів злочинів.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що кримінальне законодавство України традиційно передбачає відповідальність за знищення та пошкодження чужого майна; загально-небезпечні способи знищення майна традиційно визнаються ознакою, що підвищує ступінь суспільної небезпеки діяння; окремі види майна (в силу своєї значимості та важливості) отримали окрему кримінально-правову охорону.

Висновки:

1) шкода, заподіяна внаслідок наслідок знищення або пошкодження чужого майна є істотною; суспільна небезпека такого роду діянь характеризується високим рівнем та ступенем, тому очевидною є наявність першої із зазначених вище обставин, що обумовлюють кримінальну відповідальність за знищення та пошкодження майна;

2) порівняння викладених вище позитивних і негативних наслідків криміналізації знищення та пошкодження майна, аналіз думок вчених з цього питання свідчить на користь того, що доцільною є криміналізація таких діянь, як умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України) та умисне знищення чи

пошкодження спеціальних видів майна чи майна спеціальних потерпілих, проте недоцільною видається протидія необережному знищенню чи пошкодженню майна кримінально-правовими засобами;

3) усі вказані вище вітчизняні традиції кримінально-правової протидії знищенню чи пошкодженню чужого майна є вагомими підставами їх криміналізації і в сучасних умовах з урахуванням специфіки сучасного стану розвитку суспільних відносин.

1. Боднарчук, Р. О. *Знищення або пошкодження майна: історичний аспект* / Р. О. Боднарчук // *Форум права*. — 2010. — № 2. — С. 46–56 [Електронний ресурс] Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2010_2_11.pdf.
2. Газдайка-Василишин, І. Б. *Некорисливі злочини проти власності за кримінальним правом України [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08* / Газдайка-Василишин Ірина Богданівна ; ЛьвДУВС. — Львів, 2011. — 201 арк.
3. Газдайка-Василишин, І. Б. *Суспільна небезпека корисливих та некорисливих злочинів проти власності: порівняльна характеристика [Текст] / І. Б. Газдайка-Василишин // Матеріали звітної наукової конференції факультету з підготовки слідчих (Львів, 25 березня 2011 р.)*. — Львів : ЛьвДУВС, 2011. — С. 82–86.
4. Гришук, В. К. *До питання про соціальну зумовленість кримінальної відповідальності за суспільне небезпечні діяння у сфері господарської діяльності [Текст] / В. К. Гришук // Відповідальність за злочини в сфері господарської діяльності : матер. наук.–практ. конф. / ред. кол. : В. В. Сташиш та ін. — Х. : Кроссроуд, 2006. — С. 15–18.*
5. Козлов, А. П. *Понятіе преступления [Текст] / А. П. Козлов*. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. — 819 с.
6. *Конституція України [Текст]*. — К. : Школа, 2006. — 64 с.
7. Людина. *Право. Держава: Збірник правових актів [Текст] / упоряди. В. С. Торош*. — Х. : Консум, 1996. — 51 с.
8. Максимчук, О. *Історія розвитку інституту кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна в період XVII–XX ст.* / Оксана Максимчук // *Інститут права ім. І. Малиновського, Студентські публікації [Електронний ресурс] Науковий блог НаУ “Острозька академія”*. — URL : <http://naub.oa.edu.ua/2012/>

istoriya-rozvytku-institutu-kryminalnoji-vidpovidalnosti-za-umysne-znyschennya-abo-poshkodzhennya-majna-v-period-xvii-xx-st.

9. Сакун, А. В. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Сакун Анна Вікторівна ; НАВСУ. — К., 2010. — 230 арк.
10. Стрельцов, З. Л. Економічні злочини: внутрідержавні та міжнародні аспекти [Текст] / З. Л. Стрельцов. — Одеса : Астропринт. 2000. — 476 с.
11. Фефелов, П. А. Критерии установления уголовной наказуемости деяний [Текст] / П. А. Фефелов // Советское государство и право. — 1970. — № 11. — С. 101–109.
12. Плохова, В. Й. Насильственные преступления против собственности [Текст] / В. Й. Плохова. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. — 295 с.

Семенюк-Прибатень А. В. Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за знищення та пошкодження майна

Аналізується соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за знищення та пошкодження майна в Україні; досліджується суспільна небезпека такого роду діянь, доцільність протидії цим посяганням кримінально-правовими засобами, традиції вітчизняного законодавства у боротьбі із злочинами цього виду. Зокрема, на основі порівняння позитивних і негативних наслідків криміналізації знищення та пошкодження майна, аналізу думок вчених з цього питання, доводиться, що доцільною є криміналізація таких діянь, як умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України) та умисне знищення чи пошкодження спеціальних видів майна чи майна спеціальних потерпілих, проте недоцільною видається протидія необережному знищенню чи пошкодженню майна кримінально-правовими засобами. Встановлено, що шкода, заподіяна внаслідок знищення або пошкодження чужого майна є істотною; суспільна небезпека такого роду діянь характеризується високим рівнем та ступенем, тому очевидно є наявність такої обставини, що обумовлює кримінальну відповідальність за знищення та пошкодження майна, як суспільна небезпечність.

Ключові слова: соціальна обумовленість кримінальної відповідальності, злочини проти власності, знищення та пошкодження майна.

Семенюк-Прибатень А. В. Социальная обусловленность уголовной ответственности за уничтожение и повреждение имущества

Анализируется социальная обусловленность уголовной ответственности за уничтожение и повреждение имущества в Украине; исследуется общественная опасность такого рода деяний, целесообразность противодействия этим посягательствам уголовно-правовыми средствами, традиции отечественного законодательства в борьбе с преступлениями данного вида. В частности, на основе сравнения положительных и отрицательных последствий криминализации уничтожения и повреждения имущества, анализа мнений ученых по этому

вопросу, доказується, что целесообразным является криминализация таких деяний, как умышленное уничтожение или повреждение имущества (ст. 194 УК Украины) и умышленное уничтожение или повреждение специальных видов имущества или имущества специальных пострадавших, однако нецелесообразным представляется противодействие неосторожному уничтожению или повреждению имущества уголовно-правовыми средствами. Установлено, что вред, причиненный в результате уничтожения или повреждения чужого имущества является существенным; общественная опасность такого рода деяний характеризуется высоким уровнем и степенью, поэтому очевидной является наличие такого обстоятельства, что обуславливает уголовную ответственность за уничтожение и повреждение имущества, как общественная опасность.

Ключевые слова: социальная обусловленность уголовной ответственности, преступления против собственности, уничтожения и повреждения имущества.

Semeniuk-Prybaten, A. V. Social Determination of Criminal Liability for the Destruction and Damage to Property

Social determination of criminal liability for the destruction and damage to property in Ukraine is analyzed; social danger of such acts, feasibility of counteraction to these encroachments by criminal legal means, traditions of national legislation in combating this type of crime are investigated. In particular, based on a comparison of positive and negative effects of criminalization of destruction and damage to property, the analysis of scientists opinions on this issue, it is proved that it is expedient to criminalizing such acts as the intentional destruction of or damage to property (Article 194 of the Criminal Code of Ukraine) and the intentional destruction of or damage to special types of property or property specific victims, but seems unreasonable opposition careless destruction of or damage to property criminal law means. It was established that the damage resulting from the destruction of or damage to another's property is essential; social danger of this kind of conduct is characterized by high degree and so obvious is the existence of such circumstances, criminal liability for causing destruction and damage to property as a public danger.

Keywords: social determination of criminal liability, crimes against property, destruction and damage to property.